

УДК 623.4.017

А.В. Гуляєв

Центральний НДІ озброєння та військової техніки Збройних Сил України, Київ

АДАПТАЦІЯ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ І РЕМОНТУ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ ДО НОВОГО ВИГЛЯДУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

В статті викладено погляди на удосконалення існуючої системи технічного обслуговування і ремонту озброєння та військової техніки шляхом адаптації до вимог сьогодення та нового вигляду Збройних Сил України.

Ключові слова: озброєння та військова техніка, сервісне обслуговування, система технічного обслуговування та ремонту.

Вступ

Постановка проблеми. Існуючий на сьогодні технічний стан озброєння та військової техніки (ОВТ) Збройних Сил України потребує:

повномасштабного залучення ремонтних підприємств та підприємств промисловості у сервісному обслуговуванні та ремонті ОВТ технічний стан якого досяг критичного рівня;

освоєння ремонту окремих зразків ОВТ іноземного виробництва, технологічна база та документація на ремонт яких відсутня;

налагодження міждержавних відносин на поставку технологій та запасних частин для відновлення ОВТ іноземного виробництва.

В сучасних умовах діюча система технічного обслуговування і ремонту (ТОіР) ОВТ концептуально не відповідає новому вигляду Збройних Сил України і не може забезпечити вирішення завдань, що стоять перед нею. Вона базується на невідповідній часу нормативно-технічній документації, не адаптована до таких чинників:

конкурсних механізмів розміщення замовлень на ТОіР;

функціонування оборонно-промислового комплексу в умовах ринкової економіки і різноманіття форм власності;

різкого скорочення кількості особового складу, який може бути залучений до проведення робіт, і зниження рівня його кваліфікації;

потреби в повномасштабній участі підприємств промисловості в сервісному ТОіР як нових ОВТ (через їх складність), так і тих, що знаходяться в експлуатації (через їх зношеність).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати проведених досліджень показали, що діюча система ТОіР ОВТ не відповідає вимогам щодо ефективності функціонування на сучасному етапі та на перспективу. Пов'язано це не тільки із забезпеченням поновлення ресурсу, але і з підвищенням службових властивостей як окремих складових (деталей, комплектуючих виробів), так і виробів в цілому.

Розрив між вимогами нормативно-технічної документації і можливостями з їх реалізації привів до стихійного виникнення безлічі варіантів організації ТОіР ОВТ. У зв'язку з цим постало нагальне питання створення нової або удосконалення існуючої системи ТОіР ОВТ з урахуванням досвіду експлуатації за технічним станом ОВТ Повітряних Сил України та інших країн [1 – 3].

Метою статті є визначення підходів до вирішення даного завдання з урахуванням особливостей нового вигляду Збройних Сил України та національної економіки.

Основний матеріал

На початковому етапі створення нової системи ТОіР ОВТ, відповідної новому вигляду Збройних Сил України, вкрай необхідно провести комплекс заходів щодо уточнення і внесення змін в наявну документацію (не виключаючи розробку нової).

Нова система ТОіР ОВТ повинна корінним чином змінити систему взаємостосунків підприємств-постачальників ОВТ (підприємств ОПК), і суб'єктів, що її експлуатують (військові частини). При цьому розділення відповідальності в ринкових умовах може бути встановлено тільки на основі відшкодувань і передбачати гарантійні зобов'язання як підприємств-постачальників ОВТ, так і ремонтних підприємств протягом всього життєвого циклу експлуатації зразків ОВТ аж до їх списання і утилізації.

Мається на увазі, що закріплення за суб'єктами відповідальності, які експлуатують військову техніку, тільки в частині збереження, правильної експлуатації і бойового застосування й передбачає наявність оперативної можливості усунення несправностей і підтримки зразків ОВТ у встановлених ступенях готовності до використання за призначенням силами підприємств-постачальників і (або) ремонтних підприємств.

Відповідальність за підтримку зразків ОВТ у встановлених ступенях готовності до використання за призначенням базується на проведенні всього комплексу заходів щодо сервісного ТОіР, включаючи, але не обмежуючись, діагностику причин вини-

кнення несправностей, затребування необхідних вузлів і агрегатів для заповнення ЗІП у разі його використання для поточного ремонту, надання допомоги для безаварійної експлуатації ОВТ.

Така форма взаємодії з підприємствами-постачальниками може бути реалізована у вигляді включення до основних показників державного оборонного замовлення послуг з проведення постійного моніторингу технічного стану ОВТ, її сервісного обслуговування і усунення виникаючих несправностей, розміщення та коригування обсягів поставок (закупівлі) продукції. Основним суб'єктом, що забезпечує виконання робіт з технічного обслуговування і ремонту, повинен бути Державний концерн «Укроборонпром», підприємства якого здійснюватимуть періодичний (за погодженням з Міністерства оборони планом) моніторинг технічного стану ОВТ з подальшим сервісним обслуговуванням і здійсненням поточного ремонту виїзними бригадами (групами).

Вказані заходи повинні реалізовуватися на договірній основі з чіткою регламентацією функцій і відповідальності кожного учасника (суб'єкта) проведення сервісного ТОiP ОВТ.

Перехід до сервісного обслуговування і ремонту ОВТ повинен бути реалізований шляхом формування системи сервісного обслуговування силами Державного концерну «Укроборонпром» (підприємствами-постачальниками або заводами капітального ремонту), що забезпечують гарантовану справність зразків ОВТ на весь період експлуатації, визначений виходячи з військово-стратегічних задач, темпів оновлення техніки, з урахуванням наявних засобів відповідно до таких принципів:

1. Система заходів сервісного обслуговування нових зразків ОВТ повинна бути визначена на стадії розробки зразків.

2. В найкоротші терміни повинна бути сформована система сервісного обслуговування старих зразків ОВТ з метою їх підтримки у встановлених ступенях готовності до використання за призначенням на весь передбачений період їх експлуатації.

3. Основні види ремонту нових ОВТ (капітальний ремонт, регламентований ремонт, комплексний ремонт) повинні здійснюватися підприємствами-постачальниками ОВТ і (або) ремонтними підприємствами.

4. Всі види ремонту і заходи щодо підтримки старого ОВТ у встановлених ступенях готовності до використання за призначенням повинні здійснюватися ДК «Укроборонпром» із залученням підприємств – розробників і постачальників на контрактній основі.

З метою розподілу функцій підприємств-постачальників і ДК «Укроборонпром» в області сервісного обслуговування і ремонту доцільно розділити зразки ОВТ на групи:

1. Нова військова техніка, що знаходиться на гарантії підприємства постачальника.

2. Військова техніка, що має залишковий ресурс (сучасні зразки ОВТ) зі встановленням гаран-

тійних зобов'язань підприємством, що здійснило ремонт (промисловість), на підставі договору з розробником (виробником).

3. Військова техніка, що має залишковий ресурс (застарілі зразки, що не випускаються і не ремонтуються підприємствами промисловості), з наданням гарантійних зобов'язань ДК «Укроборонпром».

4. Військова техніка:

1) що повністю виробила ресурс, пройшла основні види ремонту, але ремонтпридатна і залишається на озброєнні (застарілі зразки, що не випускаються і не ремонтуються підприємствами промисловості) – без гарантії;

2) що повністю виробила ресурс і яка не ремонтпридатна та підлягає списанню і утилізації.

Запропонований підхід вимагає істотного уточнення принципів формування видатків Державного оборонного замовлення зі встановленням збалансованого фінансування сервісного обслуговування і капітального ремонту з модернізацією за рахунок засобів, що раніше призначалися для капітального і інших видів ремонту, не пов'язаного з радикальною модернізацією ОВТ.

В основу інфраструктури, що створюється, повинна бути встановлена така стратегія взаємодії:

1. Сервісні центри ДК «Укроборонпром» за місцем базування ОВТ відповідно до документації підприємств-постачальників здійснюють:

діагностику ОВТ, що поступає у війська, а також перед передачею ОВТ в ремонт на підприємства промисловості і після отримання з ремонту;

систематичну діагностику зразків ОВТ; ведення обліку технічного стану і сервісного обслуговування кожного зразка протягом всього життєвого циклу від надходження у війська до утилізації;

роботи по сервісному обслуговуванню зразків ОВТ;

проведення найбільш складного поточного і капітального ремонтів;

надання підприємствам - постачальникам своєчасної інформації про потреби в ЗІП відповідно до виявлених несправностей;

замовлення ЗІП на підприємствах-постачальниках;

організація системи логістичних складів з підприємствами-постачальниками ОВТ;

участь у взаємодії з органами військового управління в заходах щодо евакуації і відновлення зразків ОВТ, пошкоджених в ході бойових дій, навчань і надзвичайних подій.

2. Підприємства – постачальники здійснюють: розробку і вдосконалення документації з сервісного обслуговування і ремонту ОВТ;

капітальний ремонт зразків ОВТ і ремонт з модернізацією;

гарантійний ремонт зразків ОВТ;

сервісне обслуговування техніки, що не виробила ресурс;
ремонт складних вузлів і агрегатів, що вийшли з ладу;
комплектування ЗІП.

Реалізація описаної стратегії дозволить сервісним центрам ДК «Укроборонпром» здійснювати за місцем дислокації ОВТ функції представників підприємств – постачальників, що не мають власної ремонтної інфраструктури в місцях дислокації ОВТ. Крім того, підприємства ДК «Укроборонпром» повинні здійснювати капітальний ремонт (у тому числі з модернізацією) зразків ОВТ, які не ремонтуються вітчизняними підприємствами.

В даний час системним недоліком механізму фінансування технічного обслуговування, поточного ремонту, капітального ремонту, капітального ремонту з модернізацією є «заявочний принцип» формування потреби в технічному обслуговуванні та ремонті. При визначенні напрямів і об'ємів фінансування перерахованих заходів пропонується такий підхід:

1. Для кожного зразка ОВТ повинен бути розроблений план переоснащення.

Виходячи з даного плану визначається орієнтовний термін, протягом якого повинна підтримуватися боєготовність зразків ОВТ, що перебувають на озброєнні.

Пропорційно технічному стану вказаних зразків повинні плануватися систематичні роботи з сервісного обслуговування.

2. Повинна бути визначена вартість і необхідні об'єми сервісного обслуговування, що забезпечує гарантовану справність зразків ОВТ на весь встановлений період її експлуатації.

3. Капітальний ремонт з модернізацією повинен розглядатися не як альтернатива сервісному обслуговуванню, а як альтернатива покупці нових зразків ОВТ.

4. Програма виведення ОВТ зі складу Збройних Сил повинна бути пов'язана з Державною цільовою оборонною програмою розвитку озброєння та військової техніки (розробкою і виробництвом нових та модернізацію існуючих зразків ОВТ) з метою максимального використання зразків ОВТ, що підлягають списанню.

Для реалізації запропонованого підходу координатором робіт з сервісного обслуговування і ремонту повинен стати ДК «Укроборонпром», який відповідатиме за:

формування та підтримку в активному стані баз даних, що характеризують стан і прогноз технічної справності кожного зразка ОВТ і весь життєвий цикл виробу;

розробку, спільно з органами військового управління, вимог з комплектності і повноти необхідної ремонтної документації підприємствам-виробникам (розробникам) ОВТ;

організацію оптимальної взаємодії між брига-

дами, що працюють в місці дислокації ОВТ, і підприємствами-постачальниками ОВТ, засновану на застосуванні агрегатно-вузлових методів ремонту;
діагностику зразків ОВТ при введенні їх в експлуатацію.

В середньостроковій перспективі необхідно перейти до постановки всіх зразків ОВТ на гарантію підприємств-постачальників, що надається або самими підприємствами, або підрозділами ДК «Укроборонпром» як представниками підприємств-постачальників. При цьому буде забезпечено поєднання адміністративних і економічних стимулів контролю якості.

Адміністративні стимули створюватимуться командирами військових частин і органами військового управління через виставляння рекламацій по кожному факту несправності гарантійної ОВТ і відповідальності за неправильну експлуатацію ОВТ.

Економічні стимули створюватимуться за рахунок прагнення ДК «Укроборонпром» і підприємств-постачальників до мінімізації витрат, пов'язаних з повторним проведенням заходів сервісного обслуговування з причин власного браку, а також матеріальної відповідальності Міністерства оборони за неправильну експлуатацію.

Висновки

Таким чином, для реалізації ідеї створення нової системи сервісного ТОіР ОВТ необхідне проведення комплексу заходів щодо:

1. Переробки нормативно-технічної документації з проведення ТОіР ОВТ з метою формування відносно кожного зразка всього комплексу погоджених з розробниками (особами, уповноваженими виконувати їх обов'язки) регламентуючих документів зі встановленням чітких гарантійних зобов'язань.

2. Підготовки переліку груп ОВТ, в частині яких може бути реалізований підхід з покладання на підприємства-постачальників або ремонтні підприємства відповідальності за підтримку їх у встановленому ступені готовності до використання за призначенням.

3. Побудови оптимальних логістичних схем, а також організації комплексних центрів сервісного післягарантійного ТОіР ОВТ в районах, що наближені до місць дислокації.

4. Формування бази обліку технічного стану кожного зразка з метою визначення потреби в заходах технічного обслуговування і ремонту для підтримки зразків у встановлених ступенях готовності до використання за призначенням і прогнозування на цій основі об'єму необхідних ресурсів на короткострокову і середньострокову перспективу для використання при формуванні і уточненні Державної програми реформування ЗС України.

5. Формуванню заснованої на поєднанні економічних і адміністративних механізмів ефективної системи контролю об'єму і якості робіт, що проводяться в рамках сервісного ТОіР.

Список літератури

1. Смирнов Н.Н. Обслуживание и ремонт авиационной техники по состоянию / Н.Н. Смиронов, А.А. Ицкевич. – М.: Транспорт, 1987. – 272 с.

2. Експлуатація та ремонт за технічним станом озброєння і військової техніки зенітних ракетних військ: Проблемні питання та шляхи їх вирішення / Д.А. Гриб, Б.М. Ланецький, В.В. Лук'янчук, В.П. Михиденко // Системи озброєння і військова техніка. – Х.: ХУПС, 2010. – № 4(24). – С. 27-31.

3. Крутилин А.Г. Реализация целевых программ развития систем эксплуатации, ремонта и хранения вооружения и военной техники государственной авиации / А.Г. Крутилин // Военная Мысль. – 2005. – № 8. – С. 15-17.

Надійшла до редколегії 24.09.2012

Рецензент: д-р техн. наук, ст. наук. співр. М.І. Васьківський, Центральний науково-дослідний інститут озброєння та військової техніки Збройних Сил України, Київ.

АДАПТАЦИЯ СИСТЕМЫ ТЕХНИЧЕСКОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ И РЕМОНТА ВООРУЖЕНИЯ И ВОЕННОЙ ТЕХНИКИ К НОВОМУ ВИДУ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ УКРАИНЫ

А.В. Гуляев

В статье изложены взгляды на усовершенствование существующей системы технического обслуживания и ремонта вооружения и военной техники путем адаптации к требованиям настоящего времени и нового вида ВС Украины.

Ключевые слова: вооружение и военная техника, сервисное обслуживание, система технического обслуживания и ремонта.

ADAPTATION OF THE WEAPONS AND MILITARY EQUIPMENT MAINTENANCE SYSTEM TO A NEW STATE OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE

A.V. Guliayev

The views on improvement of the existing system of weapons and military equipment maintenance by adapting to the requirements of the present time and of a new state of the Armed Forces of Ukraine are developed in the article.

Keywords: weapons and military equipment, service maintenance, maintenance system.